11252

KRISTUI IR BAŽNYČIAI 18 NR.

Kun. Prof. Dr. J. Totoraitis MIC

Lietuvos Jeruzalė

MARIJONŲ LEIDINYS NR. 135

DR. KAZYS PEMKUS

LIETUVOS JERŪZALĖ

Kiekviena tauta turi savo garsių ir brangių vietų. Jomis didžiuojasi, daro jų albumus, puošia jas gražiais paminklais. Kiekvienas tautietis su pagarba mini jų vardus, džiaugiasi, jei gali jas aplankyti ir visa savo akimis pamatyti.

Mes lietuviai dažnai keliaujame į užsienį, į svetimus kraštus, gėrimės jų gražia gamta, o tuo tarpu pamirštame, kad ir mūsų brangioje tėvynėje yra taip pat labai gražių, brangių ir reikšmingų religiniu, kultūriniu ir istoriniu atžvilgiu vietų. Mes per maža tepažįstame garsiąsias savo krašto vietas; tas vietas, iš kurių yra kadaise ėję arba dar ir dabar tebeeina visą Lietuvą šildantieji ir gaivinantieji šviesos spinduliai.

Viena žymiausių Lietuvoje religiniu atžvilgiu vietų yra, be abejo, Žemaičių Kalvarija, kur ji dažnai yra dar vadinama Šventąja Kalvarija.

Žemaičių Kalvarija — tai Lietuvos Jeruzalė, nes joje yra įstatyti tokie pat Kris-

taus Kančios keliai, tokio pat viena nuo kitos stoties atstumo, kaip ir Jeruzalėje. Liepos mėnesio pradžioje Žemaičių Kalvarija pasidaro tarsi viso krašto centras, nes į ją privažiuoja ne tik iš visos Lietuvos, bet ir iš užsienių, žmonių. Savo Šventąją Kalvariją ypačiai mėgsta lankyti patys Žemaičių žemės gyventojai. Kiekvienas žemaitis laiko sau garbe arba net ir pareiga ją atlankyti. Taip vadinamos „Didžiosios Kalvarijos" metu, kuri tęsiasi nuo liepos m. 1 dienos iki 12 d., susirenka iš įvairių Lietuvos kraštų kelios dešimtys tūkstančių maldininkų. Mažas Kalvarijos miestelis staiga pasidaro lyg koks didžiulis miestas, kuriame gyvenimas virte verda. Visos gatvės, keliai ir keleliai knibždėte knibžda nuo žmonių daugybės. Ne tik Bažnyčia, bet ir visa aplinkuma pasidaro tada lyg kokia šventovė. Visą laiką skamba galingi ir garsingi giesmių bei himnų aidai, kurie, susijungę į gražų ir didžiulį maldos vainiką, kyla prie Aukščiausiojo Sosto.

ŽEMAIČIŲ KALVARIJOS ISTORIJA

Žemaičių Kalvarija yra garsi ir dėl Kryžiaus Kelių, kurie su savo koplyčiomis ant kalnų ir su jose esančiais paveikslais

27-5.32.4(474.5)
Ž0-163

gyvai stato į akis Kristaus kančią; įdomi yra dėl didingos gražiai išpuoštos bažnyčios su jos puikiais altoriais, su jos rimtais pilioriais ir aukštais skliautais; daug kam brangi yra dėl stebuklingo Švenčiausios Marijos Panos paveikslo, esančio didžiajame altoriuje.

Žemaičių Kalvarija garsi yra iš senų laikų. Jau trečias šimtas metų baigiasi, kaip į ją daugybė maldininkų eina melstis ir ieškoti paguodos savo sielai. Pradžią jai davė pamaldus ir veiklus Žemaičių vyskupas Jurgis Tiškevičius. Tas rūpestingas sielų ganytojas žinodamas, kad Viešpaties Jėzaus Kristaus kančios prisiminimas greičiau gali uždegti žmonių širdis Dievo meile, popiežiui Urbonui VIII leidžiant, panorėjo įsteigti Garduose (kaip tada ta vieta buvo vadinama) Kryžiaus kelius arba Kalvariją.

Dėl to nuvažiavęs į Gardų sodžių, pats vyskupas paskyrė kalnus ir vietas, kuriose ketino statyti stacijų koplyčias; suskaitė žingsnius nuo vietos ligi vietos, kad tiek jų būtų, kiek patsai Išganytojas savo kančios laiku buvo ėjęs. Kai koplyčios buvo pastatytos, pats jas šventino, eidamas takais ir barstydamas tam tyčia parvežtą iš Jeruzalės šventą žemę. Pagaliau 1639 iš

P 5029

popiežiaus Urbono VIII išmeldė atlaidus šioms koplyčioms: Paskutinės Vakarienės, Alyvų Darželio, Kristaus Plakimo prie stulpo, Erškėčiais vainikavimo, Nukryžiavimo ir Palaidojimo. Vienam kunigui liepė parašyti maldas ir giesmes, kurias ligi šiol žmonės gieda, Kalvarijos kalnus vaikščiodami.

Kad prisiminimas Kristaus kančios einantiems Kryžiaus kelius būtų dar gyvesnis ir širdingesnis, vyskupas pasirūpino gauti iš Liublino domininkonų šv. Kryžiaus medžio relikviją, tai yra, dalelę to Kryžiaus, ant kurio mirė mūsų Atpirkėjas. Įdėjęs ją į gražų brangų relikvijorių paaukojo Kalvarijos bažnyčiai. Tą šv. Relikviją per didžiuosius atlaidus ar per didžiąją Kalvariją iškilmingoje procesijoje kunigai po baldakimu neša po kalnus.

ŽEMAIČIŲ KALVARIJOS BAŽNYČIA

Žemaičių Kalvarijoje dabar yra puiki didelė mūrinė bažnyčia. Ji yra jau ketvirta iš eilės. Pirma bažnyčia, pašvęsta šv. Jono Krikštytojo vardu, buvo ant dabar vadinamo šv. Jono kalno už Varduvos upelio. Antrą pastatė vyskupas Jurgis Tiškevičius

KU biblioteka
093000263445

medinę, kaip ir pirmąją, toje vietoje, kur dabar yra vienuolyno sodas ir pavedė ją vienuoliams domininkonams, įsakydamas jiems, kad lankantiems Kryžiaus kelius kalnuose jie apsakinėtų karčią Atpirkėjo kančią ir mirtį. Kai ta paseno, vyskupas Antanas Tiškevičius 1750 pastatė naują didesnę medinę, išgražino ją 24 altoriais ir pašventino. Tos bažnyčios vietoje dabar yra maža medinė koplytėlė, po kuria yra palaidotas vyskupas Jurgis Tiškevičius, vyskupo Antano Tiškevičiaus parvežtas iš Karaliaučiaus.

Tai bažnyčiai dar gerai tebėsant, domininkonai, turėdami šiek tiek pinigų, užsigeidė gražesnių, didesnių ir mūrinių Dievo namų. Dėl to 1783 padėjo pamatą naujai. Bet, pinigams greit išsibaigus, domininkonai pamatė, kad nestengs pastatyti savo lėšomis. Tada jų vyriausybė atsiuntė į Ž. Kalvariją iškalbingą, veiklų kun. Vaitkevičių. Tas visoje Žemaičių vyskupijoje sakė bažnyčiose pamokslus ir rinko bažnyčiai statyti aukas. Taip, žemaičiams padedant, 1823 m. buvo baigta statyti nauja didinga bažnyčia. 1824 m. iš senosios buvo perkelti į naująją altoriai ir imta laikyti pamaldos.

Didysis altorius su stebuklinguoju Švč. Dievo Motinos paveikslu; apačioj — Kryžiaus Kelių kalnai, bažnyčia ir Marijonų vienuolynas.

Šios bažnyčios stogas buvo gontinis ir lubos medinės. 1896 m. kilo Žemaičių Kalvarijoje gaisras. Vėjas degančias kibirkštis užnešė ant bažnyčios stogo ir ji sudegė. Kas galima buvo išnešti iš jos, buvo išgelbėta nuo ugnies: Švenč. Sakramentas, šv. Kryžiaus Relikvija, stebūklingasis Švenč. Panos Marijos paveikslas ir kita. Žuvo ugnyje buvusis zokristijoje domininkonų knygynas su knygomis, įvairiais rankraščiais ir dokumentais.

Bažnyčia buvo atnaujinta. Žemaičiai vėl jai sumetė lėšas. Atstatant buvo įvesta pagerinimų: bokštai buvo paaukštinti iki 23 sieksnių, vietoje sudegusių lubų buvo iš plytų sugaubti gražūs skliautai, altoriai pastatyti mūriniai, asla išgrįsta baltomis ir juodomis cemento plytomis, stogas apdengtas geležine skarda, vidus gražiai ištapytas. Taip atnaujinta bažnyčia su trimis jos navomis, kurių vidurinė, aukščiau iškilusi už šonines, turi antrą langų eilę, su dviem eilėm piliorių, aukštai laikančių gražius skliautus, su dvylika gražių altorių, kurių didžiajame yra stebuklingas Švenčiausios Marijos Panos paveikslas, su jos iškilmingu ramiu rimtumu, yra viena iš gražiausių ir didžiausių Lietuvoje.

STEBUKLINGASIS DIEVO MOTINOS PAVEIKSLAS

Didžiajame altoriuje yra stebuklingas Švenčiausos Marijos Panos paveikslas, prieš kurį per didžiuosius Kalvarijos atlaidus maldininkai karštomis maldomis prašo Dangaus Karalienę paguodos sielai ir pagalbos savo kūno reikalams.

To stebuklingo paveikslo istorija yra šiokia. Domininkonams Kalvarijoje įsikūrus, vienas jų Petras Pagačevskis, savo valdžiai liepiant, iškeliavo į Rymą, aukštųjų mokslų eiti. Ryme jis apsigyveno pas domininkonus buvusiame jų ligonbutyje, kuriame buvo pakabintas Švenč. Marijos Panos su Kūdikėliu Jėzum paveikslas, vieno Domininkono ant drobės nutapytas. Petras naktimis prieš tą paveikslą, dažnai melsdavosi ir kartais apie Kūdikėlio ir Švenčiausios Motinos galvą išvysdavo dangišką šviesybę. Vieną kartą vienas vienuolyno brolis Romualdas staiga ir sunkiai susirgo. Tada Petras, užsižiebęs žvakę prieš tą paveikslą, ėmė karštai melstis už brolį, prašydamas grąžinti jam sveikatą. Marija išklausė savo tarno maldos ir ligonis atsikėlė sveikas. Tokį stebuklą patyręs, Petras, grįždamas į Žemaičius, išsiprašė iš do-

mininkonų dovanoti jam tą paveikslą, parsivežė jį į Ž. Kalvariją ir pavedė jį vienuolyno vyresniajam. Tasai laikė tą brangią dovaną savo kambaryje ir nekartą regėdavo tame Paveiksle tokią pat šviesybę, kaip ir Petras.

Tam vyresniajam mirus, užėmė jo vietą Petras. Tas iškilmingoje procesijoje nunešė tą paveikslą bažnyčion ir padėjo didžiajame altoriuje. Nuo tada garsas apie Stebuklingąjį Paveikslą vis labiau plėtėsi ir vis daugiau žmonių ėmė lankyti Kalvariją. Visi jie ieškojo tos stebuklingosios „Nusidėjėlių Užtarytojos" įvairių pagelbų, nes toji gera Motina nevieną jau pagelbėjo ir nevienam nušluostė ašaras. Ėmė darytis stebuklų. Jų tikrumui ištirti dvasinė valdžia paskyrė komisiją, kurioje buvo kun. Mikalojus Blačkauskas ir kun. Mik. Paustricijus, abu Žemaičių vyskupijos, vienas kartošas, antras kanauninkas. Juodu, atvykę į Ž. Kalvariją 3 gegužės 1643 m., išklausė liudininkų, mačiusių įvykusius stebuklus, esant prie to daugeliui kunigų ir tarp jų kun. Jonui Černiauskui, apaštališkam notarijui, ir daugeliui žymių pasaulinių asmenų, surašė protokolą, kuriuo remdamosi dvasinė valdžia tą paveikslą paskelbė stebuklingu.

ŽEM.KALVARIJA

Bažnyčioj palaiko tą pačią pamaldų tvarką, kuri iki šiol yra išlikusi nuo dominikonų laikų. Veda aplinkinėse parapijose misijas, rekolekcijas. Uoliai remia ir palaiko organizacinį veikimą, ypač jaunimo tarpe. Laiko pradžios mokyklą, kurioje mokytojauja seserys vienuolės. Mokykla aplinkinių žmonių taip mėgiama, kad net nepajėgia visų sutalpinti norinčių joje mokintis. Kaip prieš porą šimtų metų, dominikonams ją valdant, buvo pasidariusi Žemaitijos kultūros centru ir protestantizmo antplūdžio suvarginto tikėjimo atgaivintoja, taip ir dabar, šiais moderniškosios bedievybės laikais, Žemaičių Kalvarija lyg spinduliuojanti saulė skleidžia atsigaivinimo spindulius aplinkui. Kunigų Marijonų vienuolynas pasidarė ne tik Žemaičių Kalvarijos, bet ir jos apylinkių centras. Daug tikisi kasdienių reikalų suvarginti žmonės iš jo dvasinės paramos ir paguodos. Ir neapsivils. Kunigų Marijonų vienuolija sparčiai augdama savo narių skaičiumi su didesne jėga eis žmonėms į pagalbą. Vienuoliai, būdami savęs atsižadėję, galės visiškai pasiaukoti kitiems.

Po kelerių metų bus suėję trys šimtai metų, kai įkurti ant kalnų kryžiaus keliai. Tas sukaktuves Marijonai norėtų pa-

žymėti tuo, kad būtų atnaujintos kalnų koplyčios, kurios beveik visos jau reikia taisyti. Marijonas kun. Pr. Meškauskas jau ėmė rinkti aukas ir jau atnaujimo dvi koplyčias. Dieve duok, kad Žemaičiai prie to prisidėtų savo gausiomis aukomis, kaip buvo padėję statyti bažnyčią ir po gaisro atnaujinti.[1])

---

[1]) Žiūr. Bažnyčios archyvo dokumentai. — Ragaišis, *Žemaičių Kalvarijos aprašymas.* —Ks. Alojzy Fridrich, Historye cudownych obrazów N. M. P. w Polsce, Kraków 1911. t. IV, pusl. 205 - 211. — Kojalowicz, Miscellanea, Vilnae, 1650. — Valančius, Žemaičių vyskupystė.

Marijonų spaustuvė Marijampolėje 1937

AR JAU ĮSIRAŠEI Į PIGIŲJŲ BROŠIŪRŲ PRENUMERATORIUS.

„Šaltinio" Redakcija leidžia pigiąsias brošiūras, skirtas masiniam platinimui. Jos parašytos su dideliu kruopštumu ir atsidėjimu žymių rašytojų taip kad per trumpą laiką jos sulaukė daug ėmėjų ir tiražas pakilo dešimtimis tūkstančiųjų. Ligšiol yra išleista tokių brošiūrų 224.000 egzempliorių.

Kun. N. Skurkis M. I. C. parašytos: 1) **TIKIU** (didieji genijai ir mokslininkai buvo tikį), antrasis leidimas. 2) **DIEVIŠKOJI AMNESTIJA** arba atlaidai, antrasis leidimas, tiražas 40.000 egz. 3) **AŠ APAŠTALAS.**

Kun. K. Zajančkausko M. I. C. parašytos: 1) **MARIJA IR MŪSŲ TAUTA,** 2) **ARK. PRANC. KAREVIČIUS,** 3) **MŪSŲ PAGUODA** Švč. Jėzaus Širdies penktadieniai, (išpirkta).

Kitų autorių: 1) Kun. St. Mažeikos M. I. C. **LAIDOTI, NE DEGINTI** apie kremaciją. 2) Dr. V. Bodės **NENUODYKIM VAIKŲ ALKOHOLIU.** 3) **KALĖDINĖS GIESMĖS.** 4) J. Mačernis **TARP GYVENIMO IR MIRTIES,** (išpirkta). 5) Kun. Warol **BIBLISTAI** arba šv. Rašto tyrinėtojai, (išpirkta).

Šių brošiūrų kaina po 10 cent. Bet imantiems 100 - 200 egz., duodama 75% nuolaidos. Galima gauti **Šaltinio Administracijoj** arba **Kaune, Laisvės al. 61 pas Marijonus.**